

Bostad med särskild service enligt SoL

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2017-04-20
Ärendenr SON 2017/72
Version 6.0

Bostad med särskild service enligt SoL

Innehållsförteckning

Bostad med särskild service enligt SoL	1
Inledning	2
Beskrivning av insatsen.....	2
Beskrivning av målgruppen	2
Syftet med insatsen.....	2
Krav på insatsen	2
Från beslut till verkställighet.....	2
Förändrade behov	3
Kostnadsansvar för utskrivningsklara patienter	3
Att flytta till bostad med särskild service	3
Riskbedömning	3
Kontaktman	3
Service och omvårdnad.....	4
Syssetsättning/dagliga aktiviteter	4
Fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter.....	4
Upprätta relationer med anhöriga och övrigt nätverk samt social samvaro	4
Mat och måltider	5
Hälsa- och sjukvård.....	5
Ansvar hälso- och sjukvård	5
Fast vårdkontakt	5
Läkarmedverkan.....	6
Läkemedelshantering.....	6
Delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter och egenvård	6
Funktionsstöd och habilitering/rehabilitering.....	7
Mun- och tandhälsa	7
Sömn	7
Fallprevention och fall.....	7
Vård i livets slutskede	8
Medicintekniska produkter.....	8
Personal.....	8
Övrigt	9
Säkerhet och krisberedskap	9
Nyckelhantering	9

Inledning

Tillsammans med ”Grundläggande uppdrag och kvalitetskrav” utgör detta dokument de kvalitetskrav som ställs på utförare av insatsen bostad med särskild service enligt socialtjänstlagen (SoL). Kvalitetskraven gäller för utförare i såväl Region Gotlands egen regi som för utförare i privat regi. Revidering av originaldokument har skett 2020-06-15, version 2.0. Revideringen är en mindre versionsuppdatering vilket gör att dokumentet inte har behandlats av socialnämnden.

Beskrivning av insatsen

Med insatsen bostad med särskild service enligt SoL avses ett boende med fast personalstöd dygnet runt och där den enskilde genom individuellt stöd kan uppnå skälig levnadsvillkor.

Bostäder med särskild service enligt SoL ska vara fullvärdiga enligt Boverkets normer.

Utföraren ska ha erforderliga tillstånd för att bedriva bostad med särskild service enligt SoL.

Beskrivning av målgruppen

Bostad med särskild service SoL kan erbjudas vuxna personer, 18 år och äldre, med psykiska funktionsnedsättningar som är i behov av särskilt stöd och där behovet inte kan tillgodoses i ordinärt boende. Funktionsnedsättningen kan vara i kombination med en missbruksproblematik.

En person har en psykisk funktionsnedsättning om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning (definition från 2006:5 Nationell psykiatrisamordning).

Syftet med insatsen

Insatsen bostad med särskild service syftar till att upprätthålla och om möjligt utveckla funktionsförmågan hos den enskilde. Stödet ska anpassas efter den enskildes individuella behov och önskemål, samt kontinuerligt anpassas efter personens aktuella situation inom viktiga livsområden som boende, studier, arbete, sysselsättning, social gemenskap, relationer och fritid.

Krav på insatsen

Från beslut till verkställighet

Socialnämndens myndighetsavdelning utreder och fattar beslut om bostad med särskild service. När beslut om bostad med särskild service är beviljat lämnar myndighetsavdelningen över uppdrag till aktuell utförare.

Krav
Insatsen bostad med särskild service ska verkställas i enlighet med uppdrag, dock senast inom tre månader efter fattat beslut.
Utförare ska ta del av utredningen från myndighetsavdelningen och ansvara för att berörd personal får information.

Förändrade behov

Krav
Utförare ska meddela beställare om den enskildes förändrade vård- och omsorgsbehov ställer krav på förändrat beslut med annan inriktning.
Utförare ska dokumentera den enskildes förändrade behov.
Utförare ska omgående meddela beställare om en person har avlidit, är inlagd på sjukhus eller av annan anledning flyttat från sin lägenhet i boendet.

Kostnadsansvar för utskrivningsklara patienter

Krav
Utförare ska svara för att enskilda som vårdats inom slutna hälso- och sjukvård ska kunna återvända till sitt boende. Förutsättningen är att läkare bedömt att den enskilde är utskrivningsklar. Fullföljs inte detta åtagande ska utföraren ersätta socialförvaltningen för den kostnad som faktureras till socialförvaltningen i samband med sjukhusvistelsen. Kostnadsansvar för utskrivningsklar patient tillfaller socialförvaltningen i de fall där myndighetsavdelningens handläggare konstaterar att den enskilde inte kan återgå till boendet.

Att flytta till bostad med särskild service

Krav
Utförare ska förbereda inflyttningen genom att i tid ge information till den enskilde. Om denne så önskar ska även de närstående engageras.
Utförare bör ge möjlighet till förhandsbesök.
Den enskilde ska vid inflyttningen få skriftlig information om vem som är chef, sjuksköterska och kontaktman samt information om hur dessa kan nås.
Den enskilde ska även få information om hur och var man kan lämna synpunkter och klagomål. ska också framgå av informationen.

Riskbedömning

Krav
I samband med att man får en ny brukare ska en riskbedömning göras utifrån brukarperspektivet (t.ex. nutrition, risk för brand)
Utförare ska ha rutiner för riskbedömningen.

Kontaktman

Krav
Den enskilde ska erbjudas en kontaktman.
Den enskilde ska alltid informeras om möjligheterna att byta kontaktman om så önskas.

Utförare ska ha rutiner för kontaktmannaskapet (t.ex. hur man utser, hur man byter, hur man säkrar när någon slutar, hur ofta träffar kontaktmannen brukaren).
Utförare ska ha skriftlig uppdragsbeskrivning för kontaktmannaskapet.

Service och omvårdnad

Den enskildes fysiska, psykiska och sociala behov av stöd utifrån biståndsbeslutet ska tillgodoses. Det kan handla om stöd kring livsföring som kost och personlig hygien stöd i att hantera och göra tillvaron begriplig och förutsägbar samt stöd i att planera framåt.

Krav
Utförare ska genom att aktivt arbeta för att upptäcka, stödja och utveckla den enskildes resurser, ge den enskilde förutsättningar till goda livsvillkor och att aktivt hantera sitt vardagsliv.
Stödet till den enskilde ska utgå från ett hälsofrämjande förhållningssätt.
Behov av hjälpmedel som underlättar förutsättningar för självständighet i vardagssituationer som mathållning, hushållsarbete, planering, ekonomi och kommunikation ska särskilt uppmärksammas.
Utifrån den enskildes behov ska denne få stöd med att sköta sitt hem med städning, bäddning, tvätt och klädvård.
Utifrån den enskildes förmåga ska denne ges tillfälle att delta i olika former av vardagssysslor.
Den enskilde ska kunna bo kvar i sin bostad till livets slut.

Sysselsättning/dagliga aktiviteter

Målsättningen är att den enskilde ska delta i dagliga aktiviteter eller sysselsättning.

Krav
Utförare ansvarar för att aktivt stödja den enskilde i att finna en daglig sysselsättning.

Fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter

Krav
Utföraren ska erbjuda den enskilde ett varierat utbud av fritids- och kulturella aktiviteter.
Den enskilde ska få hjälp med kunskap om aktiviteterna och erbjudas det personalstöd som kan behövas för att möjliggöra deltagande. Här avses aktiviteter som erbjuds både inom den egna organisationen och i övriga samhället.
Den enskilde ska få hjälp med att välja, planera, genomföra och avsluta aktiviteten.

Upprätta relationer med anhöriga och övrigt nätverk samt social samvaro

Krav
Utföraren ska aktivt arbeta för att om den enskilde så önskar, ska ges möjlighet att utveckla och upprätthålla relationer med anhöriga, i synnerhet med barn om sådana finns och övrigt nätverk.
Den enskilde ska få stöd för olika former av social samvaro, till exempel stöd att upprätthålla sociala kontakter och bryta eventuell isolering.

Mat och måltider

Krav
Utförare ska kunna erbjuda fullvärdig och individanpassad kost av god kvalitet med måltider jämnt fördelade över dagen.
Den enskilde ska ges möjlighet att påverka sin mat och måltidssituation och dygnet runt ha möjlighet att tillgodose sitt individuella önskemål av mat och dryck i den form och på det sätt som passar individen bäst.
Mat och måltider ska anpassas efter den enskildes behov och önskemål utifrån kulturell, etnisk, religiös bakgrund samt utifrån medicinska behov.
Utförare ska ha kännedom om Region Gotland måltidspolicy, ” <i>Den goda måltiden, mat och måltidspolicy för Region Gotland</i> ”.
Måltidsmiljön ska stimulera till lugna och trivsamma måltider.

Hälso- och sjukvård

Målet för hälso- och sjukvården är god hälsa och vård på lika villkor samt respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Vården ska så långt möjligt utformas och genomföras i samråd med den boende. Den enskilde har rätt att få information om sitt hälsotillstånd, om behandlingar och medicin som kan erbjudas. Här är samarbete med och information till närstående/anhöriga viktigt, under förutsättning att den enskilde så önskar. För optimalt omhändertagande är det viktigt att omvårdnadsinsatser och medicinska insatser samordnas för att kunna åstadkomma högsta kvalitet. För detta arbete krävs gott samarbete och tydlig ansvarsfördelning.

Ansvar hälso- och sjukvård

Krav
Utföraren ansvarar för att tillgodose behovet av all hälso- och sjukvård förutom läkarinsatser på primärvårdsnivå. Utföraren ska ha en utsedd verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdens regelsystem.

Fast vårdkontakt

Krav
Legitimerad sjuksköterska med vidareutbildning inom psykiatri ska finnas att tillgå dygnet runt alla dagar i veckan för utförande av kommunal hälso- och sjukvård.
Sjuksköterska ska samverka med fysio- och arbetsterapeuter och planera omvårdnadsarbetet tillsammans med omvårdnadspersonalen och upprätta vårdplaner.

Läkarmedverkan

Socialnämnden har överenskommelse med hälso- och sjukvårdsnämnden om läkarinsatser i kommunal hälso- och sjukvård.

Krav
Utförare ska tillse att den enskilde har en patientansvarig läkare enligt gällande rutiner.
Utförare ska tillse att rutiner för när kontakt med läkare initieras finns, och att dessa är väl kända av personal.

Läkemedelshantering

Med läkemedelshantering avses enligt Socialstyrelsens föreskrift och allmänna råd, SOSFS 2000:1; ordination, iordningställande, administration, rekvisition och förvaring av läkemedel. Den enskilde ska vara delaktig i sin läkemedelsbehandling så långt det är möjligt. När sjuksköterska tar över ansvaret ska behandlande läkare utfärda ett ansvarsövertagande för läkemedelshantering.

Krav
Utförare ska utarbeta lokala rutiner och instruktioner baserade på de riktlinjer MAS fastställt.
Utförare ska säkerställa att läkemedelsgenomgång med uppföljning genomförs minst 1 gång/år.
Utförare ska säkerställa att alternativ till farmakologisk behandling beaktas.
Utförare ska ansvara för att den enskilde har ett avskilt låst skåp för läkemedel i sitt rum.
Utförare ska tillhandahålla låst lämpligt utrymme där basläkemedel (akutförråd) förvaras. Enbart legitimerad sjuksköterska får ha tillgång till utrymme för basläkemedel.
Utförare ska ansvara för att överblivna läkemedel lämnas in på apotek på ett säkert sätt.

Delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter och egenvård

Hälso- och sjukvårdspersonal som har formell kompetens för en arbetsuppgift kan genom utbildning och delegering överlåta denna arbetsuppgift till en medarbetare utan formell kompetens, men med reell kompetens. Även vid utförande av egenvård behövs ibland instruktion, information och utbildning av legitimerad personal.

Krav
Utförarens personal får efter delegering och /eller instruktion på uppdrag av legitimerad personal ta på sig ansvar för hälso- och sjukvårdsuppgifter.
Utföraren ska säkra att vårdåtgärder från legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal tas emot och att information ges till berörd personal.
Personal som utför delegerade arbetsuppgifter måste genomgå den godkända delegeringsutbildningen enligt socialförvaltningens hälso- och sjukvårdsregler (MAS-regler)
Vid utförande av delegerade hälso- och sjukvårdsuppgifter är boendepersonalen att ses som hälso- och sjukvårdspersonal varför dokumentation enligt patientdatalagen ska ske. Dokumentation ska ske i verksamhetssystemet samt eventuella signeringslistor.

Funktionsstöd och habilitering/rehabilitering

Habiliteringsinsatser i bostad med särskild service syftar till att bevara brukarens aktivitets- och funktionsförmåga och att förebygga eller fördröja försämringar. Rehabiliteringsinsatser till personer i bostad med särskild service ska erbjudas enligt tröskelprincipen.

Vården och omsorgen ska präglas av ett habiliterande/rehabiliterande förhållningssätt där den enskildes funktioner tas tillvara i det dagliga livet. Detta bidrar till att den enskilde får förutsättningar att leva sitt liv med så hög grad av livskvalitet, hälsa och oberoende som möjligt.

Krav
Arbetsterapeuter och fysioterapeuter ska handleda och ge omvårdnadspersonal stöd i vardagsrehabilitering.
Personalen ska uppmuntra och stödja den enskilde till att vara aktiv och delta i vardagliga aktiviteter efter förmåga.
Utförare ska säkra att bedömning av habiliterings- och rehabiliteringsinsatser sker vid behov. Det ska således finnas erforderlig tillgång till arbetsterapeut och fysioterapeut.
Arbetsterapeut och fysioterapeut ska kontinuerligt samverka med omvårdnadspersonal och sjuksköterska i de riskbedömningar, åtgärder och uppföljningar som görs och ska inom sin kompetens vara delaktig i upprättandet av individuell vårdplan

Mun- och tandhälsa

Den enskilde som har behov av vård och omsorg en stor del av dygnet omfattas av tandvårdsreformen om uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård. Uppsökande verksamhet innefattar munhälsobedömning, individuell rådgivning, utbildning och handledning till omvårdnadspersonal om daglig munvård samt erbjudande om eventuell nödvändig tandvård.

Krav
Utförare ansvarar för att strukturerade riskbedömningar genomförs, åtgärdas och följs upp enligt gällande rutiner.
Ansvarig sjuksköterska ansvarar för att i förekommande fall utfärda underlag för tandvårdskort.
Utförare ansvarar för att omvårdnadspersonal regelbundet får utbildning av tandhygienist och att det ingår i ny personals introduktion.

Sömn

Sömn är en viktig del av livet, då sömnen behövs för att kroppen och hjärnan ska få vila och återhämta sig. Under sömnen aktiveras även kroppens immunsystem och viktiga hormoner bildas samtidigt som produktion av stresshormoner minskar.

Krav
Utförare ska uppmärksamma den enskildes sömnrytm samt om sömnproblem kan vara orsak till humörsvängningar och minskad koncentrations- och prestationsförmåga.

Fallprevention och fall

Krav
Strukturerade riskbedömningar för fall ska genomföras och åtgärdsplaner skapas och följas upp för enskilda personer med fallrisk.

Ordinerade förflyttningshjälpmedel ska kontrolleras regelbundet och vara anpassade för miljön där de ska användas.
Boendemiljö ska vara anpassad så att fallolyckor förebyggs.

Vård i livets slutskede

Krav
Vård ska bedrivas utifrån ett palliativt förhållningssätt som syftar till att lindra lidande och främja livskvaliteten för den enskilde och dennes närstående.
Personalen ska prioritera insatser som ökar den enskildes trygghet och lugn.
Utförare ska upprätta lokala rutiner för den palliativa vården och dödsfall, så att stor respekt visas såväl den avlidne som närstående och anhöriga.
Personalen ska bidra till att skapa trygghet genom att stödja anhöriga och närstående.
En döende person får inte lämnas utan någon i sin närhet om den enskilde inte själv uttryckt önskemål om det. Bedömning bör göras av sjuksköterska.

Medicintekniska produkter

Medicintekniska produkter (MTP) ingår i utförarens hälso- och sjukvårdsansvar. De indelas i tre grupper, medicinteknisk utrustning, arbetstekniska hjälpmedel/verksamhets hjälpmedel och individuellt utprovade hjälpmedel.

Krav
Utförare ska tillämpa Socialstyrelsens föreskrift, SOSFS 2008:1, om användning av medicintekniska hjälpmedel i verksamheten, såväl som <i>Regelverk för hjälpmedel Region Gotland</i> och socialförvaltningens hälso- och sjukvårds riktlinjer i (MAS-regler).
Utförare ska ha rutiner för inköp av produkter som används för hälso- och sjukvård.
Utförare ska ha rutiner för säker användning av MTP.
Utförare ska utse ansvarig för MTP. Utsedd persons uppgifter och ansvar för MTP ska finnas väl dokumenterad och ingå i verksamhetens ledningssystem.
Utförare ska tillhandahålla och bekosta MTP och övrig utrustning som åtgår för att fullgöra uppdraget, förutom i de fall då hälso- och sjukvårdsförvaltningen har kostnadsansvaret.
Utförare ska bekosta förbrukningsartiklar (inklusive inkontinenshjälpmedel) och arbetstekniska hjälpmedel/verksamhets hjälpmedel.
Förskrivare ska instruera och handleda omvårdnadspersonal i handhavandet av MTP.
Utförare ska ansvara för att det finns rutiner för anmälan av tillbud och olyckor med MTP.

Personal

Krav
Personal ska ha adekvat grundutbildning på lägst gymnasienivå och ha utbildning inom områdena psykiska funktionsnedsättningar/beroendeproblematik och komplexa vårdbehov som kan innebära våldsproblematik, kontaktsvårigheter och avvikande beteendemönster.

Övrigt

Säkerhet och krisberedskap

Krav
Utförare ska ha rutiner för säkerhet och krisberedskap.
Utförare ska ha en beredskapsplan och rutiner för situationer med höga temperaturer över 27 grader.
Utförare ska säkerställa att det finns evakueringsplan vid behov av evakuering.
Utförare ska säkerställa att det finns utrymningsplan för händelse av brand och att samtliga i personalen känner till utrymningsplanen.

Nyckelhantering

Krav
Utförare ska säkerställa skriftliga rutiner för hantering av nycklar i bostad med särskild service, såväl för de enskildas lägenheter som för andra lokaler. Om kostnader uppstår för byte av lås/nycklar uppstår pga. borttappade nycklar, betalas detta av utförare.